

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ ข้อดี ข้อเสีย และสภาพปัญหา

จากภารกิจที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องทำหน้าที่ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องดูแลบริหารจัดการการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ และเที่ยงธรรมสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในการนี้เองการบริหารจัดการการเลือกตั้งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องดำเนินการมิให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบทางการเมือง แต่ในขณะที่กฎหมายกำหนดให้ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ดูเหมือนว่าการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งอาจมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากถูกมองว่าไม่มีความเป็นกลางทางการเมือง เพราะในทางการบริหาร ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเคยอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับการเลือกตั้ง ดังนั้นเมื่อนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าวได้พ้นจากตำแหน่ง และไปลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ทำให้อาจมองได้ว่าปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะเอื้อประโยชน์ให้กับนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาที่เคยเป็นผู้บังคับบัญชา

สภาพปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นนับแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้มีผลบังคับใช้ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งในเรื่องของควมมีอิสระในการบริหารงานบุคคลงบประมาณ และการกำหนดนโยบายการปกครอง เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้ดูแลการบริหารจัดการปกครองตนเอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยเฉพาะมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น

ปัญหาดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ในเรื่องของการเป็นกลางในการจัดการเลือกตั้ง เช่น ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 โดยพาดหัวข่าวว่า “ถอยหลังเข้าคลอง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น “คน-องค์กร” ล้มเหลว...ถึงเวลาต้องทบทวนหรือยัง” โดยมีเนื้อหาของข่าวสรุปได้ว่า

ในการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2547 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่มีการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นโดยตรงทำให้มีการแข่งขันสูง และมีนักการเมืองระดับจังหวัด ระดับชาติให้การสนับสนุน เพื่อเป็นฐานเสียงของแต่ละฝ่าย หลังการเลือกตั้งมีการร้องเรียนฟ้องร้องกันมากในข้อหาการทุจริตการเลือกตั้ง ในเรื่องของการใช้เงินซื้อเสียง จดเลี้ยง ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติ แต่มีอีกหลายเรื่องไม่ปกติคือ การใช้อำนาจใช้อิทธิพล เข้ามากำหนดบทบาทการเลือกตั้ง บางแห่งมีการเปิดหีบนับคะแนนไม่ถูกต้อง บางแห่งมีการนำหีบบัตรหายไปหลายชั่วโมง ทั้งที่หน่วยเลือกตั้งอยู่ห่างจากที่นับคะแนนเพียงไม่กี่โลเมตร คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถูกมองว่าไม่มีความโปร่งใสในการทำหน้าที่ ทำให้การเลือกตั้งถูกมองว่าไม่มีความโปร่งใสมีการทุจริตกันอย่างโจ่งแจ้ง การเสนอข่าวยังได้เสนอต่อไปอีกว่า การถอยหลังเข้าคลองในหลายพื้นที่ผู้สมัครมีการทำข้อตกลงกันว่าจะไม่ร้องเรียนกันกับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการทุจริต ในลักษณะดังกล่าวการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้น หน่วยงานแรกที่ต้องกลับไปทบทวนบทบาทคือ ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งนั่นก็คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยมีปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การสรรหาหาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ผู้ที่ได้รับการสรรหายังไม่มีความเหมาะสม ไม่มีความเป็นกลางทางการเมืองทำให้การเลือกตั้งไม่ประสบความสำเร็จ คงต้องมีการทบทวนบทบาทของผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ การเสนอข่าวในทำนองเดียวกันนี้มีการเสนอกันมาอย่างต่อเนื่อง ในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 26 กรกฎาคม 2547 พาดหัวข่าวว่า “ผอ.บ. – กำนันแห่ชิงดำ อบต. เมืองช้าง ชาวบ้านร้อง กกต. “ขรก.” ไม่เป็นกลาง” และมีอีกหลายข่าวในลักษณะทำนองเดียวกันตามที่ปรากฏในภาคผนวก 1

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาสนใจประเด็นเรื่องการดำรงตำแหน่งของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรักษากฎการปกครองส่วนท้องถิ่นในระหว่างที่ตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่างลงขณะเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการศึกษาประเด็นดังกล่าวเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ข้าราชการส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอบางไทร ประกอบด้วย นายอำเภอบางไทร และปลัดอำเภอ จำนวนรวม 4 คน และสัมภาษณ์ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางไทร จำนวน รวม 9 คน โดยสัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่มในประเด็นที่เหมือนกัน คือ ความเหมาะสมในการกำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ

บริหารจัดการการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่นที่มีขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน ซึ่งสามารถสรุปความเห็นของแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ข้าราชการส่วนภูมิภาค

มีความเห็นว่า การกำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งมีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจาก

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้ทราบ ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละคนจะมีได้มีความรู้ทางกฎหมายอย่างแท้จริง แต่ทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกำหนด หรือกฎหมายการเลือกตั้งเพิ่มเติมจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้สำเร็จลุล่วง

2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลรู้จักพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ข้างเคียง เป็นผู้มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งและคนใกล้ชิดของผู้สมัครในท้องถิ่น อันจะส่งผลให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการเลือกตั้งและสามารถป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการสืบสวนและหาข่าวเกี่ยวกับหน่วยเลือกตั้งในเขตรับผิดชอบที่อาจจะมีผลกระทบที่ไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม และหากมีเหตุควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งใดจะไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบทันทีพร้อมหลักฐานการสืบสวนที่สามารถฟังได้ว่าเหตุอันควรเชื่อของน่าจะเป็นความจริง ด้วยการดำเนินการดังนี้

- สืบสวนหาข่าวก่อนเกิดเหตุและขณะเกิดเหตุเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและพฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวคะแนนและผู้สนับสนุนใกล้ชิด

- การจัดทำระบบทะเบียนฐานข้อมูลข่าวสารผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวคะแนนและผู้สนับสนุนใกล้ชิดที่มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเข้าร่วมจัดการเลือกตั้งเพื่อฉวยโอกาสที่จะกระทำการใดๆมุ่งเอาเปรียบผู้สมัครรับเลือกตั้งรายอื่น

- การตั้งจุดสกัดพื้นที่ที่คาดว่าจะมีการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

- การระดมกำลังตรวจตราในวันก่อนการลงคะแนน

- การจัดเตรียมความพร้อมที่จะสืบสวนในวันเลือกตั้งเพื่อสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อได้รับรายงาน

ตลอดจนกำกับดูแลการเลือกตั้งให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเลือกตั้งหรือสังเกตการเลือกตั้งเพื่อให้สำเร็จลุล่วงด้วยความโปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและส่งผลให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเลือกตั้ง

3. ในระหว่างที่มีการเลือกตั้ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำหน้าที่รักษาการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เปรียบเสมือนเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรในขณะนั้น ซึ่งจะสามารถสั่งการ ประสานงานและขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ ในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ด้วยการที่เป็นศูนย์กลางในการเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. การจัดการเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้น จะต้องใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง การที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บริหารสูงสุด จะเป็นผู้ทราบสถานะทางการเงินการคลังของตนเอง ทำให้สามารถวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณในการจัดการเลือกตั้งได้อย่างคล่องตัว รวมถึงสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และตั้งใช้บุคลากรอื่นเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของตนได้อย่างรวดเร็ว สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อสังเกตถึงผลลัพธ์ในเชิงลบ จากการที่กำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งของท้องถิ่น กล่าวคือ

1. ในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ทำให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเหมือนกับสวมหมวก 2 ใบ หน้าที่หนึ่งรักษาการแทนตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และอีกหน้าที่หนึ่งคือเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วยทำให้มีภารกิจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากบริหารไม่ดีหรือมีศักยภาพไม่เพียงพอ อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งได้

2. งานจัดการเลือกตั้งเป็นงานที่เกิดขึ้นในลักษณะของงานเฉพาะกิจ มิใช่เป็นภารกิจประจำ ทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง เมื่อจัดการเลือกตั้งเสร็จ ก็ถือว่าเสร็จสิ้นภารกิจ ส่งผลให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ ความตื่นตัวในการหาความรู้ รวมถึงขาดการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้น ซึ่งมีไม่เฉพาะแต่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น แต่รวมถึงพนักงาน ลูกจ้างที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งด้วย

3. การที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการในการจัดการเลือกตั้งนั้น ทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความเป็นกลางในการจัดการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดปัญหาข้อร้องเรียนหรือร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้

พนักงานส่วนตำบล คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

มีความคิดเห็นต่อการให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งสรุปความเห็นได้ว่า มีความเหมาะสมโดยให้เหตุผลคล้ายคลึงกับกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาคดังกล่าวข้างต้น แต่มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

1. พนักงานส่วนตำบลคือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความกังวลใจเกี่ยวกับบทบาทของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความซ้ำซ้อนกัน ทั้งในบทบาทของการเป็นผู้อำนวยการจัดการเลือกตั้งและการรักษาการในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจเอนเอียงเข้าข้างผู้รับสมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งคนใดก็ได้ โดยการเอื้ออำนวยการประโยชน์ให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น อาจให้ความช่วยเหลืออดีตรัฐมนตรีที่เคยร่วมงานอยู่ 4 ปี มีความสนิทสนมกันช่วยเหลือเพราะความเกรงใจกัน และในบางครั้งอาจถูกบีบบังคับ ช่มชู้ให้ช่วยเหลือ เพราะถ้าไม่ช่วยเหลือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอาจถูกโยกย้ายออกจากพื้นที่ได้ หากอดีตรัฐมนตรีได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามาในตำแหน่งอีก จึงให้ข้อเสนอแนะว่าสมควรให้ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของท้องถิ่นต่างพื้นที่มาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งแทน

2. พนักงานส่วนตำบลคือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกคนมีความคิดเห็นว่า ควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมาเป็นที่ปรึกษาและช่วยดำเนินการในการจัดการเลือกตั้งในเรื่องของข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกรอบระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากประเด็นทางกฎหมายเป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการถูกร้องเรียนจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่พนักงานส่วนตำบลคือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลถูกมองว่ามีแนวโน้มที่จะเอนเอียงไปทางหนึ่งทางใดอยู่แล้ว ส่วนการบริหารจัดการในเรื่องอื่นๆ นั้น สามารถจัดการบริหารได้อยู่แล้ว นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องกำหนดระยะเวลาในการรับรองผลการเลือกตั้งให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการรักษาการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อมิให้ประชาชนเสียโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะการตัดสินใจหรือการลงนามสัญญาต้องรอผู้บริหารลงนาม

บทวิเคราะห์และความคิดเห็นของผู้ศึกษา

จากผลการสัมภาษณ์ข้าราชการส่วนภูมิภาคและพนักงานส่วนตำบลคือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้ว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในขณะที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลงเนื่องจาก

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้ทราบ ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละคนจะมีได้มีความรู้ทางกฎหมายอย่างแท้จริง แต่ทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับข้อกำหนด หรือกฎหมายการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อนปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีข้อร้องเรียนน้อยที่สุด

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาเห็นด้วยแต่อาจยังเป็นเหตุผลที่ไม่เพียงพอที่จะแสดงถึงความเหมาะสมของการเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีคำถามต่อว่าปลัดอำเภอที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการเลือกตั้งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ ก็คงต้องตอบว่า “มี” และอาจมีประสบการณ์มากกว่าด้วยซ้ำไป รวมถึงอาจจะแก้ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจอิทธิพล ช่มชู้ เพื่อให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเคยเป็นอดีตผู้ได้บังคับบัญชาของอดีตผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

แล้วเหตุใดไม่ให้ปลัดอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คงต้องตอบว่า ในการบริหารราชการแผ่นดินมีการแบ่งออกเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ซึ่งปลัดอำเภอก็อยู่ในส่วนราชการนี้ และราชการส่วนท้องถิ่นก็จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายรูปแบบซึ่งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเองต้องการให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นของตนเองได้เองประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งความคล่องตัวในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณที่ถูกกำหนดให้ในการเลือกตั้งต้องใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง ปลัดอำเภออาจจะประสบปัญหาในข้อระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ รวมถึงการสั่งการ การสั่งใช้บุคลากร ซึ่งไม่ใช่ผู้ได้บังคับบัญชาของตนโดยตรง อันจะส่งผลให้มีปัญหาในการปฏิบัติได้ ประการสุดท้าย การกำหนดให้ปลัดอำเภอเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้เป็นหลักประกันได้ว่าจะทำให้การเลือกตั้งมีความเป็นกลาง เนื่องจากในความเป็นจริงก็จะต้องยอมรับกันว่าปลัดอำเภอเองก็ยังคงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและพึงพาอาศัยหรือการประสานงานภายในตำบล

2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ย่อมต้องรู้จักพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ข้างเคียง เป็นผู้มี ความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งและคนใกล้ชิดของผู้สมัครในท้องถิ่น อันจะส่งผลให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการเลือกตั้งและ

สามารถป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเลือกตั้ง

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วย แต่มีคำถามต่อไปว่า ถ้าคนผู้ใหญ่บ้านก็เป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดีมากกว่า มีประสบการณ์ในการปกครองท้องถิ่นมากกว่า ทำไมไม่ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คงต้องตอบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านแม้จะรู้จักพื้นที่ รู้จักประชาชนในพื้นที่ก็ตาม แต่ในการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ต้องอาศัยประสบการณ์ และความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การจะกำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่นี้อาจจะไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อมั่นซึ่งดูเหมือนว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านถูกมองว่าเป็นผู้นำในระดับตำบลหมู่บ้านที่ยังไม่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องของความเป็นกลางในทางการเมือง เพราะในปัจจุบันถูกมองว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นฐานเสียงและเป็นหัวคะแนนที่สำคัญของนักการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาในด้านการศึกษา ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นกว่าในอดีตก็ตาม บางคนอาจจะได้รับการศึกษาสูงกว่าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยซ้ำไป แต่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมากและมีระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งมาก เพื่อให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส อีกประการหนึ่งในเรื่องการบริหารจัดการโดยเฉพาะสายการบังคับบัญชา การสั่งการพนักงานส่วนตำบลหรือลูกจ้างอื่นจะส่งผลให้มีปัญหาในการปฏิบัติได้ รวมถึงกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ใช่ข้าราชการจึงไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของระเบียบที่ว่าด้วยวินัยของข้าราชการ ดังนั้น การตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งจึงขาดความยับยั้งชั่งใจ คิดหน้าคิดหลังเท่าที่ควร หรืออาจเรียกได้ว่า ทำอะไรตามใจตัวเองได้เลย ซึ่งแตกต่างจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นข้าราชการที่มีระเบียบว่าด้วยวินัยของข้าราชการบังคับอยู่

3. กรณีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องทำหน้าที่รักษาการนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถสั่งการ ประสานงานและขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งด้วยการที่เป็นศูนย์กลางในการเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ดังกล่าว เนื่องจากการรักษาการในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจเต็มในการสั่งการ ประสานงาน และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงอำนาจในการตัดสินใจเพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยให้การจัดการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุตาม วัตถุประสงค์ แต่ปัญหาที่ตามมา ก็คงเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือ การรักษาการใน ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นคงหนีไม่ พ้นเรื่องของความล่าช้า หรือความกังวลใจในการปฏิบัติหน้าที่ หรืออาจถูกข่มขู่บังคับให้ต้อง กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเอื้อประโยชน์หรือสร้างคะแนนนิยมให้กับผู้สมัครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น หากปรากฏว่าผู้สมัครซึ่งเคยเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ในขณะที่ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ได้บังคับบัญชา ผู้สมัครดังกล่าวก็อาจจะใช้ความเคยชินที่ถือว่า ตนเองเคยเป็นผู้บังคับบัญชา กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำ ตามที่ตนเองต้องการเพื่อหวังผลในการเลือกตั้ง ซึ่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเองก็กังวลใจและ ล่าช้าใจเพราะหากไม่ทำตามก็เกรงว่าหากอดีตผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกครั้งก็ จะมาพร้อมกับความแค้นส่วนตัว และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นก็จะได้รับผลกระทบต่อ ตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือหากทำตามก็จะเสียหลักการของการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม ในทางกลับกัน หากผู้สมัครฝ่ายตรงกันข้ามได้รับเลือกตั้งเข้ามาก็จะมีผลกระทบกับปลัดองค์การ บริหารส่วนตำบลอีกเช่นกัน เพราะถูกมองว่าเป็นลูกน้องเก่าของอดีตผู้บริหารคนเดิม รวมถึงอาจจะ ถูกผู้สมัครที่เสียประโยชน์และไม่ได้รับเลือกตั้งนำเรื่องมาร้องเรียน ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ในที่สุด ก็จะต้องส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานด้วย ท้ายสุดผลที่เกิดขึ้นท้องถิ่นจะต้องเสียงบประมาณ ในการจัดการเลือกตั้งใหม่ อันเป็นการสูญเสียงบประมาณที่เป็นภาษีของประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้น การบริหารจัดการเลือกตั้งของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงตกอยู่ภายใต้ภาวะความกดดันจาก รอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้สมัครเองทั้งสองฝ่าย ประชาชนที่คาดหวังให้ผลการเลือกตั้งเป็นไป ด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม รวมถึงต้องระมัดระวังการที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนของ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย

3. กรณีการใช้งบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นผู้บริหารสูงสุด จะเป็นผู้ทราบสถานะทางการเงินการคลังของตนเอง ทำให้สามารถ วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณในการจัดการเลือกตั้งได้อย่างคล่องตัว รวมถึงสามารถจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสั่งใช้บุคลากรอันเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของตนได้อย่างรวดเร็ว สามารถตัดสินใจแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในการจัดหาหรือจัดทำ

สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสนใจในการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และทราบถึงขั้นตอนการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดเป็นการเลือกตั้งที่มาจากประชาชนในพื้นที่จริง ๆ และป้องกันการลงคะแนนที่ไม่ถูกต้อง อันจะส่งผลเสียต่อท้องถิ่นของตนเองได้

ประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับความคิดเห็นนี้ เนื่องจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ที่ทราบงบประมาณทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาถึงแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่กำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ผู้ศึกษาก็เห็นว่าส่งผลถึงความบริสุทธิ์และเที่ยงธรรมของผลการเลือกตั้ง ได้แก่ กรณีที่อดีตผู้บริหาร ได้จัดทำงบประมาณไว้ล่วงหน้าในขณะที่ตนดำรงตำแหน่ง โดยแผนการใช้จ่ายงบประมาณมีโครงการต่างๆ ที่วางไว้เพื่อส่งผลและสนับสนุนการสร้างคะแนนเสียงให้กับคนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ด้วย แต่การรักษาการของปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แม้ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในขณะนั้นก็ตามและเห็นว่าโครงการเหล่านั้นได้วางไว้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้สมัครที่เคยเป็นอดีตผู้บริหารก็ตาม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลก็ต้องดำเนินการตามข้อบัญญัติที่ได้จัดทำไว้แล้ว เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแผนการงบประมาณที่ตั้งไว้ตามโครงการต่างๆ ได้ เนื่องจากการจัดทำแผนและการจัดสรรงบประมาณนั้นได้ทำไว้เป็นรายปีซึ่งจะต้องได้รับอนุมัติจากสภาท้องถิ่น แต่หากจะไม่ดำเนินการตามโครงการเหล่านั้นก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้เงินงบประมาณในปีนั้นตกไป ส่งผลให้ประชาชนเสียโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น ในประเด็นนี้เองก็ยากที่จะแก้ไขซึ่งแม้แต่ในระดับชาติก็เป็นปัญหาในลักษณะนี้อีกเช่นกัน เช่น รัฐบาลรักษาการก็อาศัยการรักษาการท่านโยบายประชานิยมเพื่อสร้างคะแนนเสียงและหาความได้เปรียบในการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน

ที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้เห็นได้ว่า การกำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จากข้อคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ายังมีผลกระทบในเชิงลบอยู่บ้างนั้น ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีการบริหารจัดการเลือกตั้งทำให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะสวมหมวก 2 ใบ หน้าที่หนึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอีกหน้าที่หนึ่งคือเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วย ทำให้มีภารกิจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากบริหารไม่ดีหรือมีศักยภาพไม่เพียงพออาจเกิดความผิดพลาดในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งได้ ในเรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าไม่ใช่ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการดำรงตำแหน่งของปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น น่าจะเป็นเรื่องของความสามารถและศักยภาพส่วนตัวของปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เอง ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาความสามารถและศักยภาพเหล่านี้ให้สูงขึ้นได้

รวมทั้งมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 คน ที่ผ่านการสรรหาจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความซื่อสัตย์ สุจริตและความเหมาะสมอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงความเป็นกลางทางการเมืองและความหลากหลาย อาชีพ มีอำนาจหน้าที่ คือ เสนอแนะให้ความเห็นชอบในการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง สถานที่เลือกตั้ง การแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรณีการจัดการเลือกตั้งเป็นงานที่เกิดขึ้นในลักษณะของงานเฉพาะกิจ มิใช่เป็นภารกิจประจำทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง เมื่อจัดการเลือกตั้งเสร็จ ก็ถือว่าเสร็จสิ้นภารกิจ ส่งผลให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ ความตื่นตัวในการหาความรู้รวมถึงขาดการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้น ซึ่งมีไม่เฉพาะแต่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น แต่รวมถึงพนักงาน ลูกจ้างที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งด้วย

ประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วยในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาในเชิงระบบ เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคลหรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เอง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ศึกษายังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นในเรื่องของการให้ความรู้ให้กับประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นเรื่องที่สำคัญ ในระหว่างที่ว่างเว้นจากการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นควรจะต้องมีโครงการพัฒนาประชาธิปไตยให้ความรู้กับประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการให้ความสำคัญในกระบวนการการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นที่สำคัญต่อไป

กรณีที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งนั้น ทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความเป็นกลางในการจัดการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดปัญหาข้อร้องเรียนในการเลือกตั้งได้ ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นเรื่องที่ดูมองว่าเป็นไปได้ แต่ก็เช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว มิใช่เป็นปัญหาหลักและเกิดขึ้นโดยทั่วไปในทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เป็นปัญหาอยู่ที่ความคิดและการกระทำของตัวปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ ว่าจะมีแนวความคิดและพฤติกรรมอย่างไร หากเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์และมีความตั้งใจที่จะวางตัวเป็นกลางในการบริหารจัดการเลือกตั้ง โดยยืนอยู่บนหลักการที่ถูกต้อง ไม่สนใจกับอามิสสินจ้าง ไม่ว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับหรือเคยได้รับมาในอดีต เช่น การได้รับความดีความชอบพิเศษ (2 ขั้น) จากผู้สมัครที่เคยเป็นผู้บังคับบัญชาของตน หากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกคนมีอุดมการณ์และยืนอยู่บนหลักการเช่นว่านี้ โดย

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง สุจริต เทียงธรรม มีจิตสำนึกที่ดี เพื่อเป้าหมายให้ได้ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ลู่บนน้ำประจุมก หากเป็นเช่นนี้ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองในสายตาของประชาชนและสังคมโดยรวมได้

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปในภาพรวมได้ว่า การกำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยการจัดการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งรักษาการนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีความเหมาะสมดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ความสามารถในข้อกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การรู้จักประชาชน ผู้สมัคร รู้จักพื้นที่ของตนเอง และพื้นที่ข้างเคียง การมีเอกภาพในการบริหารจัดการในเรื่องการสั่งการ การใช้งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ยังมีอยู่บ้าง ซึ่งมีไม่ประเด็นที่เกิดจากการกำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นจากเฉพาะบุคคล เฉพาะที่ เฉพาะแห่ง ไม่ใช่เกิดในทุกที่ทุกแห่ง ซึ่งสามารถแก้ไขได้ตามสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อนึ่ง ผู้ศึกษามีความเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดการเลือกตั้งให้เกิดผลลัพธ์ที่สุจริตและเที่ยงธรรม กระบวนการเลือกตั้ง ผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม แต่มีข้อทั้งหมด องค์ประกอบของการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมน่าจะมีอยู่ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง ดำเนินการหาเสียงสร้างคะแนนนิยมจากการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ไม่ซื้อเสียง หรือใช้กลอุบายเพื่อหวังหรือทำให้ตนเองได้รับการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเองเช่นเดียวกัน ต้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่นอนหลับทับสิทธิ์ เลือกคนดีในสายตาของตนเอง “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” ไม่ขายเสียง ใช้สิทธิอย่างบริสุทธิ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ขายเสียงขายสิทธิ์เหมือนขายชีวิตขายชาติ”

ส่วนที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ก็ต้องทำหน้าที่ของตนเองโดยยืนอยู่บนพื้นฐานของระเบียบ ข้อกฎหมาย วางตัวเป็นกลางเพื่อความเชื่อมั่นของประชาชน ไม่เอนเอียง ฝักใฝ่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการจัดการเลือกตั้งในทุกขั้นตอนด้วยความสุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง

หากทั้งสามส่วนที่กล่าวมานี้ได้ทำหน้าที่ของแต่ละส่วนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ก็จะส่งผลให้การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนก็จะได้ผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถตอบสนองความต้องการ และการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาท้องถิ่นของตน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติต่อไป